

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

J m é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků v senátu složeném z předsedy a soudce zpravodaje David Uhlíře a soudců Tomáše Lichovníka a Jaromíra Jirsy ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **F. V.**, t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody, zastoupeného Mgr. Václavem Němcem, advokátem se sídlem Roháčova 3339/5, Ostrava, směřující proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 23. června 2022, č. j. 8 To 356/2021-159, takto:

I. Usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 6. 2022, č. j. 8 To 356/2021-159, bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 6. 2022, č. j. 8 To 356/2021-159, se ruší.

O d ů v o d n ě n í:

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Včas podanou ústavní stížností, která splňuje podmínky řízení dle zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví označeného usnesení Krajského soudu v Plzni (dále jen „krajský soud“), neboť má za to, že jím byla porušena jeho základní práva zaručená čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 1 a odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Z obsahu ústavní stížnosti a připojených a vyžádaných soudních rozhodnutí vyplývá, že usnesením Okresního soudu Plzeň-město ze dne 19. 11. 2021 č. j. 12 PP 71/2021-121 byla zamítnuta žádost stěžovatele o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 14. 12. 2021 č. j. 8 To 356/2021-133, byla zamítnuta stížnost stěžovatele proti usnesení Okresního soudu Plzeň-město. Stěžovatel napadl toto usnesení předcházející ústavní stížností. Uvedl v ní, že krajský soud aplikoval ustanovení § 91 odst. 4 tr. zákoníku, neboť dovedl, že stěžovatel již byl jednou podmíněně propuštěn, tudíž nově je možné jej podmíněně propustit až po výkonu poloviny zbytku trestu, tj. po výkonu 1 925 dnů. Namítl, že krajský soud ustanovení § 91 odst. 4 tr. zákoníku aplikoval nesprávně, v rozporu s jeho účelem. Uvedl, že byť se tento soud ztotožnil s jeho argumentací obsaženou ve stížnosti proti usnesení soudu prvního stupně, paradoxně došel k závěru, který je pro něj ještě nepříznivější. Jelikož totiž v minulosti splnil předpoklady pro podmíněné propuštění a Okresní soud v Ostravě jej podmíněně propustil, v důsledku výkladu zastávaného krajským soudem bude muset vykonat (před případným opětovným podmíněným propuštěním) trest delší minimálně o čtyři roky a tři měsíce, a to přesto, že se v průběhu prvního podmíněného propuštění osvědčil a ani poté nespáchal žádný nový trestný čin. Výklad citovaného ustanovení, ke kterému dospěl krajský soud, tak podle něj vede k absurdní situaci, kdy je odsouzený, který se napravil dříve, trestán přísněji než ten, jenž se napravil později.

3. Stěžovatel tvrdil, že je třeba na něj hledět jako na osobu, která o podmíněné propuštění žádá poprvé. Byl již sice jednou z výkonu stejného trestu odnětí svobody propuštěn, avšak osvědčil se a nový trest i trest souhrnný mu byl uložen za „starou“ trestnou činnost, které se dopustil předtím, než nastoupil výkon trestu. Podle něj by bylo absurdní, aby odsouzený, který se prokazatelně polepšil a napravil ve výkonu trestu dříve než jiný odsouzený, byl za toto brzké polepšení „odměněn“ téměř dvojnásobnou minimální délkou výkonu trestu.

4. Ústavní soud v řízení o předchozí ústavní stížnosti vydal dne 11. 5. 2022 nález, sp. zn. I. ÚS 232/22, kterým dal stěžovateli za pravdu. V době vydání nálezu Ústavní soud případ stěžovatel rekapituloval následně: Stěžovateli byl nejprve rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 20. 11. 2014 č. j. 53 T 9/2013-3923, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 6. 2015 sp. zn. 2 To 33/2015, uložen trest odnětí svobody v trvání šesti let a tří měsíců. Dne 19. 1. 2019 byl z výkonu tohoto trestu podmíněně propuštěn. Rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 22. 1. 2019 sp. zn. 1 T 142/2018, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně ze dne 14. 5. 2020 sp. zn. 6 To 396/2019, byl uvedený trest zrušen a stěžovateli byl uložen souhrnný trest ve výměře sedmi let. Rozsudkem Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně, ze dne 15. 7. 2019 sp. zn. 68 T 6/2018 byl stěžovatel odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání sedmi let, přičemž se jednalo o trestnou činnost, které se dopustil ještě před výkonem trestu odnětí svobody uloženého citovaným rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci. Část jednání byla spáchána až po vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně, nejednalo se tedy o souběh trestných činů (ve vztahu k trestné činnosti, za kterou již vykonával trest odnětí svobody), a proto mu nebyl uložen trest souhrnný, ale trest nový. Stěžovateli tak byly uloženy dva tresty odnětí svobody, každý ve výměře sedmi let. V důsledku uložení souhrnného trestu bylo zrušeno i rozhodnutí o původním podmíněném propuštění (neboť toto rozhodnutí navazovalo na rušený výrok o trestu z rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 6. 2015 sp. zn. 2 To 33/2015), takže stěžovatel nastoupil znovu výkon trestu, přičemž tak učinil dobrovolně. Jak uvedl

výslovně Okresní soud Plzeň-město v usnesení, podmínky původního propuštění nijak neporušil, vedl zcela řádný život. Krajský soud v tam přezkoumávaném usnesení na situaci stěžovatele aplikoval ustanovení § 91 odst. 4 tr. zákoníku. Podle tohoto ustanovení § 91 odst. 4 tr. zákoníku (ve znění účinném do 31. 12. 2021, aktuálně jde o ustanovení § 91 odst. 5 tr. zákoníku) je opětovné podmíněné propuštění z výkonu téhož trestu možné až po výkonu poloviny zbytku trestu a v případech uvedených v § 88 odst. 4 tr. zákoníku po výkonu dvou třetin zbytku trestu; opětovné propuštění z výjimečného trestu odnětí svobody na doživotí není možné. Pro posouzení dříve projednávané věci tak bylo klíčové vyřešení otázky, zda je třeba na případ stěžovatele aplikovat ustanovení § 91 odst. 4 tr. zákoníku (jak to učinil krajský soud), či nikoliv. Ústavní soud dospěl k závěru, že ustanovení § 91 odst. 4 tr. zákoníku nelze aplikovat v případě, kdy odsouzený při svém původním podmíněném propuštění svým chováním v průběhu zkušební doby nezavdal žádnou příčinu k nařízení výkonu zbytku trestu. Takový výklad prohlásil za logický a souladný s účelem institutu podmíněného propuštění. Ústavní soud přisvědčil argumentaci stěžovatele, že opačný výklad (ke kterému dospěl v posuzovaném případě krajský soud) by vedl k absurdním důsledkům. Při opačném výkladu by bylo postavení odsouzeného, který již v průběhu původně uloženého trestu odnětí svobody splnil předpoklady pro podmíněné propuštění a beze zbytku plnil i své povinnosti v rámci zkušební doby podmíněného odsouzení, značně zhoršeno (oproti odsouzenému, který doposud uložený trest odnětí svobody nevykonával tak zdárným způsobem, aby bylo možné rozhodnout o jeho podmíněném propuštění), a to výhradně v důsledku okolností, které nijak nemohl ovlivnit. Ústavní soud konstatoval, že krajský soud nesprávným postupem jednak zasáhl do práva stěžovatele na spravedlivý (řádný) proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny a dále porušil předvídatelnost právní úpravy trestního postihu stěžovatele, respektive zásadu právní jistoty a zákaz libovůle v oblasti trestání, chráněné čl. 39 Listiny zakotvujícím výhradu zákona pro označení trestnosti jednání a stanovení trestů. Ústavní soud proto přistoupil ke zrušení napadeného usnesení krajského soudu a uložil mu, aby opětovně přezkoumal stížnost stěžovatele proti usnesení soudu prvního stupně a posoudil, zda stěžovatel splňuje předpoklady pro rozhodnutí o podmíněném propuštění, a to za použití ústavně konformního výkladu ustanovení § 91 odst. 4 tr. zákoníku.

5. Krajský soud před provedením nařízeného neveřejného zasedání obdržel opis usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 2. 6. 2022, sp. zn. 46 PP 14/2022, jímž tento soud (který se stal místně příslušným po přemístění stěžovatele do věznice v obvodu jeho působnosti) stěžovatele podle § 88 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku podmíněně propustil z výkonu trestu odnětí svobody a stanovil mu zkušební dobu v trvání sedmi let za současného vyslovení dohledu a také stěžovateli uložil přiměřenou povinnost, aby ve zkušební době podle svých sil splácel způsobenou škodu. Krajský soud si ověřil, že proti usnesení podal státní zástupce stížnost a stěžovatel je tedy i nadále ve výkonu trestu odnětí svobody.

6. Krajský soud dospěl k závěru, že za situace, kdy bylo v mezidobí znovu rozhodnuto, byť nepravomocně, o tom, že stěžovatel se z výkonu trestu odnětí svobody podmíněně propouští, nemůže nadále ve věci rozhodovat. Především proto, že by již nemohl věc vrátit postupem podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. řádu Okresnímu soudu Plzeň-město, neboť ten s ohledem na přemístění stěžovatele do Vazební věznice Praha Pankrác, již není příslušným k vydání opětovného rozhodnutí. Doplnil poznámku na okraj, že stěžovatel podle pravomocného soudního rozsudku způsobil České republice zastoupené finančním úřadem škodu ve výši 14 582 027 Kč a podle dalšího soudního rozhodnutí škodu ve výši dalších několika set tisíc korun. Krajský soud s ohledem na

vývoj situace v dané věci toliko podle § 149 odst. 1 tr. řádu zrušil napadené rozhodnutí bez dalšího.

7. Ústavní soud zjistil, že usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 2. 6. 2022, sp. zn. 46 PP 14/2022, bylo ke stížnosti státního zástupce po vydání napadeného usnesení krajského soudu usnesením Městského soudu v Praze ze dne 21. 7. 2022, č. j. 67 To 206/2022-176, podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. řádu zrušeno a městský soud podle § 88 odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. zákoníku a contrario za použití § 331 odst. 1 tr. řádu rozhodl znovu tak, že stěžovatelovu žádost o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody zamítl.

II. Argumentace stěžovatele

8. Stěžovatel je přesvědčen, že krajský soud nesplnil pokyn, který mu Ústavní soud v nálezu uložil. Pokud krajský soud prvostupňové usnesení o žádosti stěžovatele toliko zrušil bez dalšího, nechal stěžovatelovu žádost fakticky do současné doby nerozhodnutou. Krajský soud se nijak nevypořádal se stížnostními důvody stěžovatele a bez jakéhokoli odůvodnění prvostupňové rozhodnutí bez dalšího zrušil. Přemístění stěžovatele do jiné věznice nemůže vést k odnětí stěžovatele jeho zákonnému soudci, který je určen okamžikem podání žádosti o podmíněné propuštění. Stěžovatel namítá, že krajský soud neměl připojovat žádné poznámky k rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 4. Stěžovatel je interpretuje jako snahu o ovlivnění rozhodnutí Městského soudu v Praze v tom smyslu, aby stěžovatel nebyl podmíněně propuštěn.

9. Stěžovatel navrhl, aby Ústavní soud o ústavní stížnosti rozhodl přednostně.

III. Vyjádření účastníka a vedlejší účastnice řízení

10. Ústavní soud vyzval podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu účastníka řízení, aby se vyjádřil k ústavní stížnosti.

11. Krajský soud v Plzni ve vyjádření rekapituloval průběh řízení. Ztotožnil se se stěžovatelem v tom směru, že o jeho žádosti podané dne 24. 9. 2021 nebylo ani Okresním soudem Plzeň-město ani krajským soudem pravomocně rozhodnuto. To však podle názoru účastníka řízení souvisí s přemístěním stěžovatele. Důvody, které po přemístění stěžovatele do jiné věznice vedly k rozhodnutí krajského soudu zrušit prvostupňové rozhodnutí podle § 149 odst. 1 tr. řádu bez dalšího, účastník objasnil v odůvodnění svého rozhodnutí. Účastník se domnívá, že jeho postupem nedošlo k dotčení stěžovatelových ústavně zaručených práv, neboť v mezidobí rozhodl Obvodní soud pro Prahu 4, byť nepravomocně o další žádosti stěžovatele. Krajský soud závěrem připouští, že poznámka k rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 4 mohla v odůvodnění napadeného rozhodnutí působit nepatřičně. Konstatuje, že zcela jistě jí předseda senátu neformuloval se záměrem ovlivnit nezávislost Městského soudu v Praze, o jehož erudici a nezávislosti nemohou vyvstat žádné pochybnosti.

IV. Splnění podmínek řízení a průběh řízení před Ústavním soudem

12. Ústavní soud posoudil splnění podmínek řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario), neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

13. Ústavní soud si byl z následně vyžádaného opisu usnesení Městského soudu v Praze vědom toho, že tento soud usnesením ze dne 21. 7. 2022, č. j. 67 To 206/2022-176, podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. řádu zrušil prvostupňové usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4, kterým byl stěžovatel nepravomocně podmíněn propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody za stanovení dalších podmínek, a městský soud sám stěžovatelu následně podanou žádost o podmíněně propuštění zamítl. Ověřil i to, že stěžovatel se nadále nachází ve výkonu trestu odnětí svobody. Projednání ústavní stížnosti v přednostním režimu považoval za vhodné načasovat až po nápadu další ústavní stížnosti směřující proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 7. 2022, kterou bylo možné očekávat.

V. Posouzení věci Ústavním soudem

14. Ústavní soud předně konstatuje, že jako orgán ochrany ústavnosti [čl. 83 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“)] není součástí soustavy obecných soudů (srov. čl. 83, 90 a čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nepřísluší mu právo dozoru nad rozhodovací činností obecných soudů. K zásahu je Ústavní soud oprávněn pouze za situace, kdy obecné soudy svými rozhodnutími (či řízením, které jejich vydání předcházelo) zasahují do ústavně zaručených základních práv a svobod jednotlivce. Materiálně lze vyjádřit pravomoc Ústavního soudu též tak, že je oprávněn napravovat toliko excesy obecných soudů (srov. např. nález ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. II. ÚS 996/18).

15. Ústavní soud po seznámení se s obsahem ústavní stížnosti a napadeného rozhodnutí dospěl k závěru, že k právě takovému pochybení při rozhodování obecného soudu došlo. Ústavní stížnost je tudíž důvodná.

16. Podle čl. 89 odst. 2 Ústavy jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány i osoby. Ústavní soud dává konstantně najevo, že tento příkaz platí i pro něj, což se uplatní i ve vztahu k odůvodnění předpokladů pro otevření ústavněprávního přezkumu postupem předepsaným podle § 23 ve spojení s § 13 zákona o Ústavním soudu.

17. Z rozhodovací praxe Ústavního soudu vyplývá, že obecné soudy mohou mít výjimečně možnost vyjádřit na řešení věci jiný právní názor, než k jakému dříve dospěl Ústavní soud, je-li pro takovou výjimku dán náležitý důvod a dostatečné odůvodnění [srov. nálezy sp. zn. III. ÚS 252/04 ze dne 25. 1. 2005 (N 16/36 SbNU 173) či sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13. 11. 2007 (N 190/47 SbNU 465)]. Chce-li proto obecný soud takto (oproti dispozici čl. 89 odst. 2 Ústavy) postupovat, musí svůj výjimečný postup náležitě odůvodnit v rovině ústavněprávní argumentace již v rámci samotného odůvodnění svého

rozhodnutí, kde může Ústavnímu soudu nabídnout pro ústavní pořádek a právní řád jako významový celek konformnější výkladové alternativy [srov. nález sp. zn. III. ÚS 976/17 ze dne 6. 2. 2018 (N 19/88 SbNU 267)].

18. V posuzované věci Ústavní soud dospěl v již citovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 232/22 k závěru, že usnesením Krajského soudu v Plzni jako soudu stížnostního došlo k porušení ústavně zaručených práv stěžovatele. Ústavní soud proto přistoupil ke zrušení napadeného usnesení krajského soudu a výslovně mu uložil, aby opětovně přezkoumal stížnost stěžovatele proti usnesení soudu prvního stupně a posoudil, zda stěžovatel splňuje předpoklady pro rozhodnutí o podmíněném propuštění, a to za použití ústavně konformního výkladu § 91 odst. 4 tr. zákoníku.

19. Stížnostní soud však pokyn Ústavního soudu nerespektoval. Ze spisového materiálu zjistil, že stěžovatel byl v mezidobí přemístěn do věznice v obvodu působnosti Obvodního soudu pro Prahu 4. Tím se stal tento soud nově místně příslušný pro projednání nové stěžovatelovy žádosti o podmíněné propuštění. Z tohoto zjištění však dále dovodil, že Krajský soud v Plzni již nemůže přezkoumat podmínky pro podmíněné propuštění, neboť pokud by podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. řádu věc vrátil Okresnímu soudu Plzeň-město, tento soud by již nebyl s ohledem na přemístění stěžovatele do Vazební věznice Praha-Pankrác příslušným k vydání opětovného rozhodnutí. Z těchto důvodů napadené usnesení o zamítnutí žádosti stěžovatele o podmíněné propuštění zrušil, aniž by jej přezkoumal a rozhodl tak v mezích procesní úpravy při vázanosti právním názorem Ústavního soudu o žádosti stěžovatele.

20. Nerespektování právního názoru Ústavního soudu v posuzovaném případě nelze považovat za odůvodněné. Podle § 320 odst. 2 tr. řádu platí, že u osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody, činí rozhodnutí souvisící s výkonem tohoto trestu okresní soud, v jehož obvodu se trest odnětí svobody vykonává. Pokud tedy stěžovatel podal žádost u Okresního soudu Plzeň-město v době, kdy v jeho obvodu vykonával trest, učinil tak u soudu příslušného k takovému rozhodnutí. O stížnosti proti jeho rozhodnutí je příslušný rozhodnout Krajský soud v Plzni, jakožto soud jemu nadřízený [podle § 146 odst. 2 písm. c) tr. řádu] Pokud Ústavní soud krajskému soudu uložil, aby o stížnosti znovu rozhodl a posoudil, zda stěžovatel splňuje předpoklady pro rozhodnutí o podmíněném propuštění, již není významné, že stěžovatel byl v mezidobí přemístěn k výkonu trestu do jiné věznice (Praha-Pankrác), jelikož stále jde o žádost stěžovatele o podmíněné propuštění z výkonu trestu, který vykonával ve Věznici Plzeň. Pro určení příslušnosti jsou rozhodující skutečnosti, které jsou dány při zahájení řízení. Takový názor opakovaně vyjádřil i Nejvyšší soud (srov. usnesení ze dne 13. 10. 2021, sp. zn. 7 Td 63/2021, usnesení ze dne 11. 10. 2017, sp. zn. 7 Td 43/2017). Řízení o původním návrhu stěžovatele na podmíněné propuštění tak dosud není skončeno a příslušnost Krajského soudu v Plzni (případně i Okresního soudu Plzeň-město) je dána skutečnostmi, kterými bylo nutné se řídit při zahájení řízení.

VI. Závěr

21. Ústavní soud shrnuje, že stížnostní soud při rozhodování o žádosti stěžovatele o podmíněné propuštění, při němž dle výše uvedených závěrů došlo k porušení ústavně zaručených práv stěžovatele, (opětovně) neposkytl stěžovateli v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny náležitou soudní ochranu jeho práv. Ústavní soud proto zrušil rozhodnutí

krajského soudu. Tímto se otevírá prostor pro postup podle § 314h tr. řádu a krajský soud je povinen zhojit nastalou absenci přezkumu zákonných podmínek a opětovně rozhodnout o stížnosti stěžovatele za plného respektování procesních práv stěžovatele, a to k časovému okamžiku rozhodování o příslušné žádosti stěžovatele o podmíněné propuštění. V dalším řízení bude stížnostní soud vázán ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy právními názory vyslovenými v tomto nálezu.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 20. prosince 2022

David Uhlíř
předseda senátu